

De betovering van een thuisland: Dynamieken van “terugkeer” migratie van tweede generatie Belgisch-Turkse jongeren

26 november 2013

Zeynep Balci
Joris Michielsen (PhD)

zeynep.balci@uantwerpen.be
joris.michielsen@uantwerpen.be

**Inburgering en
Integratie**

Overzicht van de presentatie

- **Introductie**
  - Turkse migratie naar België
  - Contextuele achtergrond van het onderzoek
- **Onderzoeksvragen**
- **Onderzoeksmethoden en-locaties**
  - België en Turkije
  - 27 interviews met tweede generatie Belgische-Turken
- **Bevindingen**
  - Motivaties en aspiraties voor migratie van België naar Turkije
  - Ervaringen van reeds gemigreerde jongeren naar Turkije
  - Dynamisch samenspel van micro-macro level factoren
- **Conclusies**

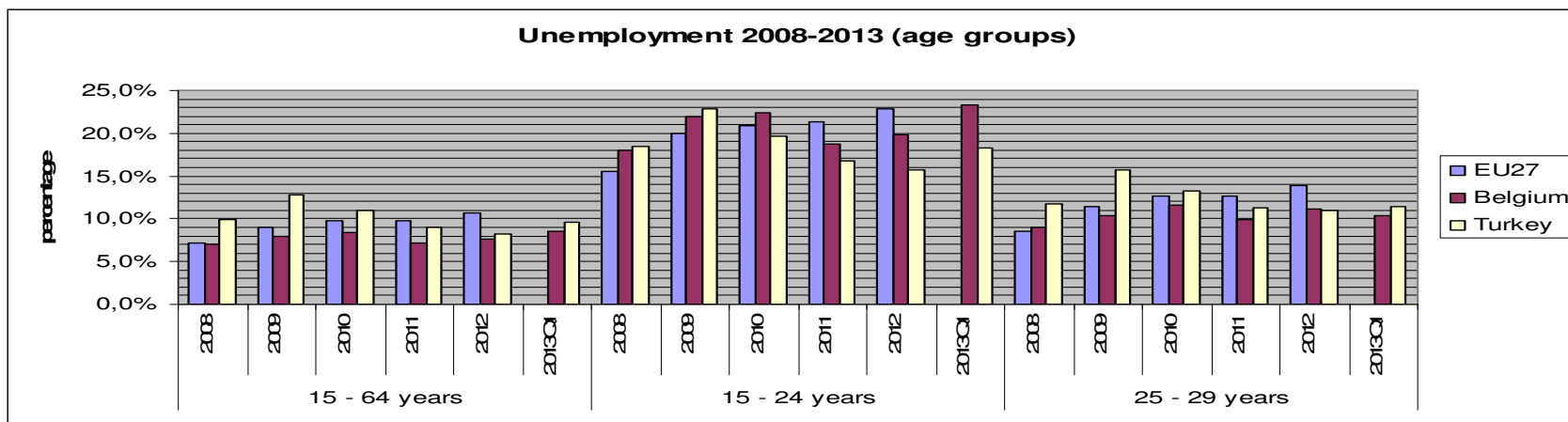
Turkse migratie naar België

- **1964: bilaterale overeenkomst tussen België en Turkije**
- **Vooraf arbeidsmigratie met terugkeergedachte**
- **Van gastarbeider naar permanente migratie**
- **Gezinshereniging en huwelijksmigratie**
- **Tweede grootste niet-EU27 migrantengemeenschap in België:**
- **Migratieaspiraties van Turkije naar België nemen af**
- **Migratieaspiraties van 2de generatie jongeren naar Turkije**

Duwt België de tweede generatie buiten? De positie van de tweede generatie Belgisch-Turkse jongeren in België

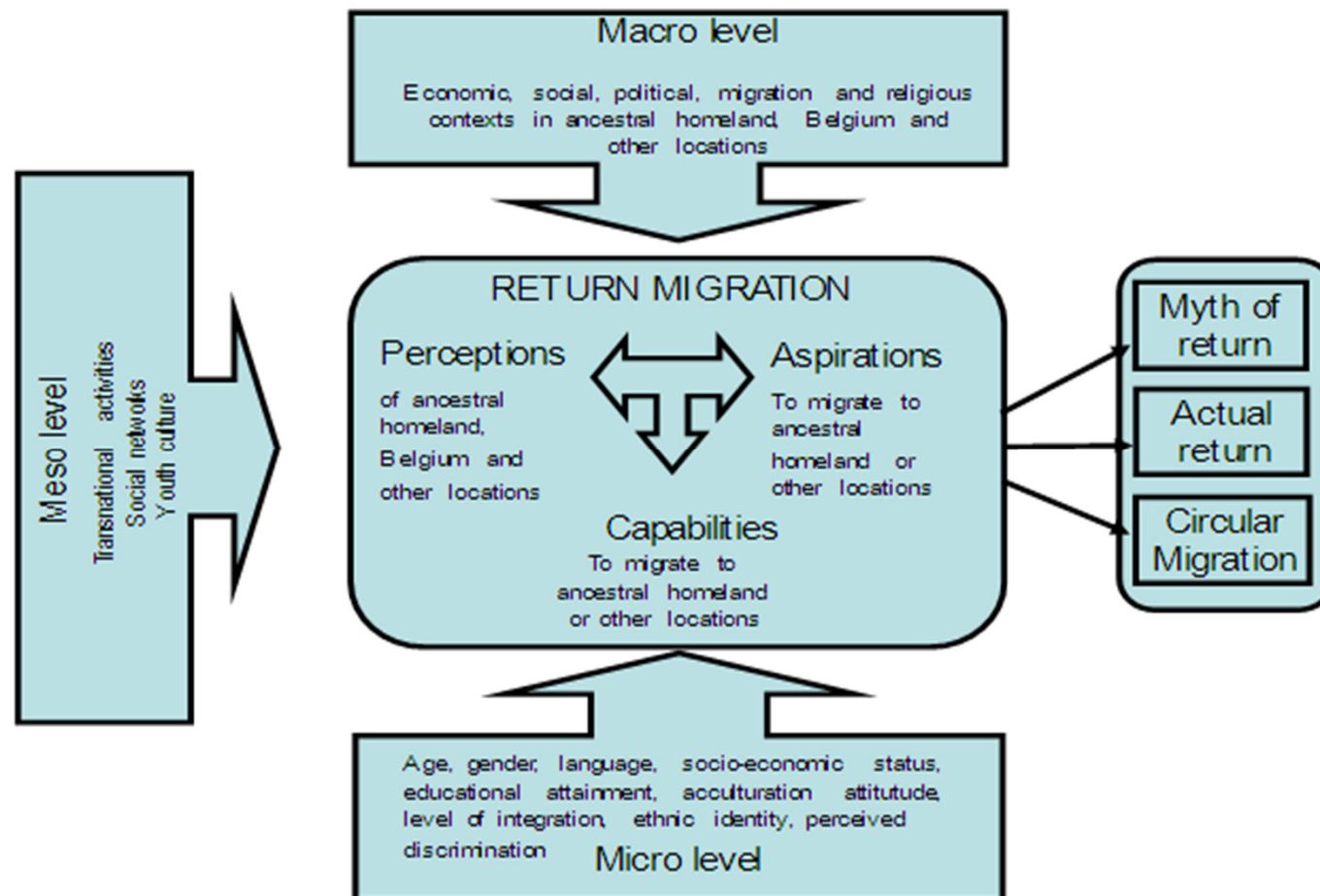
- **Economische situatie**
  - BBP laag maar iets hoger dan EU gemiddelde
  - Werkloosheidsgraad (8.5% in 2013Q1) en jongerenwerkloosheid (23.3% in 2013Q1)
- **Maatschappelijk succes**
  - *Succes in het onderwijs*
    - Hoge drop out percentages, oververtegenwoordiging in het technisch en beroepsonderwijs, beperkte deelname aan het HO, vertragingen in de schoolcarrière (invloed etniciteit)
    - Informanten in onderzoek vnl. hoogopgeleide
  - *Arbeidsmarkt participatie*
    - Hoog risico op langdurige werkloosheid ongeacht opleidingsniveau; verrichten van overgekwalificeerd werk, zelfstandige of (on)bezoldigde stages
- **Discriminatie**
  - In zowel publiek als socio-economisch domein, bij het uitgaan en in contact met politie
  - Extreem rechts (1990s) en 9/11 (2001)

Trekt Turkije aan? Het economisch mirakel en de groeiende geopolitieke macht

- **Turks mirakel**
  - Economische cool down, inflatie en consumptie op krediet
  - Verwestering van consumptie (moderniteit en *Almanci*), *conspicuous consumption*
  - Spanning tussen modernisering en islamisering met nepotistische publieke investeringsprojecten
- **Attitude en beleid van Turkse overheid t.a.v. de Turkse migranten**
  - Geen beleid t.a.v. de 2de generatie om Turkije te promoten (cf. Marokko)
  - Dubbele nationaliteit

Theoretisch Model

Onderzoeksvragen

- **RQ1. Wat zijn de omstandigheden en motivaties voor een (eventuele) terugkeer naar het voorouderlijk thuisland**
  - Wat is de rol van de push-pull factoren en de opportuniteitsstructuren op micro-macro niveau die de terugkeerbeslissing van de 2de generatie beïnvloeden?
  - Welke informatie, beeldvorming en verbeeldingen voeden hun migratieaspiraties?
  - Zien de jongeren de “terugkeer” als permanente migratie of is het eerder een onderdeel van internationale mobiliteit of circulaire migratie?
- **RQ2. Wat zijn de ervaringen van de feitelijke “teruggekeerden”?**
  - Klopt het beeld en de verwachtingen van het thuisland met de realiteit?
  - Kunnen ze hun migratieaspiraties en -projecten waarmaken, d.w.z. hun plannen om permanent te migreren, circuleren wanneer hun doel bereikt is of migreren naar een ander land?

Onderzoeksmethodologie

- **Steekproef: 30**
  - 12 “teruggekeerden” in Turkije en 15 met aspiraties in België
  - Saturatie na 27 interviews
- **Informantenwerving:**
  - Zelfselectie via respons op oproep in Belgisch-Turkse (online) kranten
  - Persoonlijke netwerken
  - Snow balling
- **18-35, aspiraties of feitelijk gemigreerd , opleidingsniveau, Vlaanderen & Brussel, 2de generatie**
- **Semi-gestructureerd open interviews**
  - Vooropgestelde topiclijst op voorhand besproken en getest in piloot-interview
  - Aanpassing van topiclijst indien nieuwe informatie
- ***Native* onderzoeker met kennis van de Nederlandse en Turkse taal**
- **Ethiek en analyse**
  - Mondeling
  - Alle interviews werden gecodeerd en getranscribeerd
  - Codering en analyses op basis van Nvivo 10

Informantenprofiel

- **Geboorteplaats en geslacht**
  - België (26) & Turkije (1)
  - Vrouw (20) & man (7)
- **Opleidingsniveau en arbeidsmarktpositie**
  - Hoogopgeleid (16) & laagopgeleid (11)
  - Werkloos (9), student (5) & werkend (13)
- **Woonplaats**
  - 15 in België: Antwerpen (4), Brussel (3), Limburg (7), Oost- Vlaanderen (1)
  - 12 in Turkije (Ankara (2), Gaziantep (1), Istanbul (7), Konya (1) and Sakarya (1)
  - Emigratie naar Turkey: laatste vijf jaar (5) & maximum acht jaar (7)

Age	Educational level	Labor market Position					
		Other	Student	Unemployed	Manual worker	Non-manual workers	Self-employed
<25	Secondary		BF8				
	Higher		BF5				
25-29	Secondary			BTF4, TBF4 TF15		BF1, BM1, BM4	
	Higher	TF12	TF19, BF9, BM3	BF2, TF13, TF14, TF16, BF6, TF17		TF18	TM5
≥30	Secondary				TF11, BM2	TM6	TM7
	Higher					BF3, BF10, BF7	

Bevindingen: het gras is altijd groener aan de andere kant van Ipsala

*“Schrijf het met drukletters in het onderzoek dat ik ben geëmigreerd omwille van discriminatie in België.”
(TM5)*

*“Als je geld hebt, heb je ook macht, en hier [in Turkije] is dat wat telt. Hier draait het om de merkkledij die je draagt en hoe je er uit ziet. Daar [in België] is dat veel minder. Daar behandelen ze je als een mens. Je hebt rechten en als dat jouw recht is bemoeit niemand zich. Hier heb je enkel rechten als je geld hebt. Geen geld betekent ook geen rechten.”
(TF14)*

Motivaties: België

- **Beelvorming over België**

- Belgische mentaliteit (monotoon en pessimistisch)
- Conservatieve Belgisch-Turkse maatschappij (♀)
- “Belgisch systeem” (leven om te werken)

“Ik denk dat de meeste mensen hier [in België] hetzelfde probleem hebben. De mensen hier zijn tevreden, maar niet gelukkig. Er is een groot verschil tussen gelukkig zijn en tevreden zijn, en ik ben gewoonweg niet gelukkig.” (BM4)

- **Discriminatie en moeilijke toegang arbeidsmarkt**

- **Vrijtijdsbesteding en socio-culturele activiteiten**

- Sociale controle Belgische en Belgisch-Turkse gemeenschap
- Beperkte vriendschapsrelaties
- Beperkt sociaal leven en gemis naar Turkse manier van vertier

“Ik voel me meer verbonden met de Turkse taal en de Turkse emoties. Soms ga ik naar het Vlaamse theater, maar ik vind het zo absurd. Iedereen is aan het lachen, terwijl ik denk dat het helemaal niet grappig is. Ik probeer mezelf te dwingen, maar hey wat kan ik eraan doen, ik heb het gewoon niet in me.” (BF4)

Motivaties: transnationale identiteit

- **Identiteit**

- *In-betweenness*
- De constante andere
- Gevoelens van niet thuisvoelen
- Op zoek naar Turkse identiteit

“Het is alsof ik meerdere levens leidt in België. Ik heb mijn leven op school en mijn leven thuis. Ik ben een ander mens met mijn klasgenoten en ik verander als ik met mijn familie ben. Ik ben altijd heen en weer aan het gaan tussen deze twee identiteiten en ik wil dat niet meer.” (BF9)

Motivaties: Turkije

- **Idealiserende beeldvorming over Turkije**
  - Turkse homogeniteit
  - Turkije benaderd Europese standaarden
  - Romantisering van de Turkse maatschappij
  - Voordeel als Belgische-Turk (diploma en meertaligheid)
  - Arbeidsmarktmogelijkheden
- **Vrijetijdsbelevenis en culturele activiteiten**
  - Turkije 24/24 - 7/7
  - Turkse manier van vertier (Thee – Bosphorus)
  - Partner
  - Vriendschapsrelaties

“Istanbul heeft een mystieke betovering, eens je ziel is besmet door deze stad, geraak je er niet meer van verlost. Het is vergelijkbaar met brandend vuur dat je uitnodigt. Als je vertrekt, trekt het je terug.” (BM1)

Hoe worden de motivaties gevoed?

- **Welke informatie en beeldvorming beïnvloed de migratieaspiraties?**
  - De meesten volgen het nieuws en de ontwikkelingen in Turkije via de Turkse media
  - Beeldvorming over Turkije gebaseerd op Facebook, feedback van familie in Turkije of reeds “teruggekeerden”, vakanties en consumptiepatronen (*Almanci* & uitbundig consumptiegedrag op tv)

“Sommigen hadden opmerkingen in de aard van: ‘Ja, maar jij gaat altijd tijdens vakantieperiodes. Natuurlijk lijkt alles dan veel leuker en wil iedereen je plezieren, maar je hebt er nooit gewerkt en gewoond.’ Oke, maar ik ben er wel twee maanden gebleven. Dat is toch ook een soort van wonen, niet?” (BF7)

“Van films, foto’s en feedback van mijn broer en schoonzus die regelmatig naar Istanbul gaan. Ik zelf was er tot verleden jaar nog niet geweest” (BF5)

“Ik heb daar [Turkije] nog nooit van iemand gehoord dat die een loon moet afgeven aan de overheid. Maar als ik vertel dat ik een maandloon of een anderhalve maandloon moet afgeven aan belastingen, dan vinden ze dat belachelijk en beginnen ze te lachen met mij” (BM1)

Ervaringen van “teruggekeerden”

- **Komen de verwachtingen over Turkije uit?**
  - Hiërarchische en autoritaire samenleving
  - Problemen op de arbeidsmarkt: loon, hiërarchie en macht werkgever, discriminatie, Belgisch diploma of meertaligheid geen meerwaarde
  - Duur en *consumerism* (nouveau riche en kredietkaartmaatschappij)
  - Sociaal zekerheidssysteem
  - Vriendschapsrelaties (*in-betweenness*)
  - Vooroordelen t.o.v. Euro-Turken
  - Actief en dynamisch sociaal cultureel leven
  - Onbeperkte dienstverlening

“In België voelde ik mij Turk, maar sinds ik hier [in Turkije] woon, besef ik dat ik eigenlijk Europeaan ben” (TF14)

Ervaringen van “teruggekeerden”

- **Kunnen ze hun migratiemotivaties en migratieprojecten waarmaken zoals o.a. permanente migratie, terugkeren wanneer doel bereikt of circuleren wanneer het doel is bereikt?**
  - Wanneer informanten zich vestigen in Turkije verandert het tijdelijke karakter in een permanente vestiging.
    - Succesvol en wil blijven
    - “Opgesloten”

“Nu heb ik [Kerem] in mijn leven. Hij zal geen werk kunnen vinden in België. Hij is leraar van opleiding. Ik kan hier tenminste wel nog aan de slag met mijn kennis van het Turks en het Nederlands. “(TB12)

- Dubbele verliezen en gefaald migratieproject

“De mensen [in België] wachten precies op mijn gefaaldheid ” (TB16)

Conclusies

- Steekproef van 2e generatie Belgische Turken waren vnl. hoogopgeleiden of hoge positie op de maatschappelijke ladder en ook vloeiend in 3 tot 4 talen
- Veel informanten voelden zich niet thuis in België omwille van discriminatie in het onderwijs, arbeidsmarkt en in het publieke leven. Sociale controle en weinig affiniteit met de Belgisch-Turkse gemeenschap bleken ook een rol te spelen
- Initiële reactie en adaptatie was niet vanzelfsprekend; maar de meeste informanten slaagden er in om de translocatie te overwinnen en voelden zich binnen 1 à 2 jaar geïntegreerd in de Turkse maatschappij. Toch vergelijken velen onder hen nog steeds Turkije met België inzake thema's als mensenrechten en sociale zekerheid
- De meeste teruggekeerde jongeren slaagden er in om een job te vinden, maar moesten werken onder zware omstandigheden die vaak tot het ontslag leidden. Het romantisch beeld werd genuanceerd en jongeren kregen een realistischer beeld van Turkije
- Ondanks de moeilijkheden is er (voorlopig?) niemand meer teruggekeerd naar België. Uiteraard ook positieve aspecten aan het leven in Turkije (*way of life*, leven in een actief, dynamisch en onvoorspelbaar land met veel economische mogelijkheden

“Weet je, soms moet je gewoon vertrekken. Misschien moest ik naar hier [Turkije] komen en werken, om het uit mijn hoofd te kunnen zetten. Ik zal het mij ten minste niet beklagen het niet geprobeerd te hebben”

(TF17)